

E-Sąd.

**Wnoszenie pism procesowych
za pośrednictwem PI
i systemów teleinformatycznych,
e-doręczenia. Komentarz
praktyczny**

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Rozdział 1. Składanie pism procesowych elektronicznie w regulacji Kodeksu postępowania cywilnego i karnego

Stosowanie komunikacji elektronicznej i innych narzędzi informatycznych w postępowaniu cywilnym, podobnie jak w każdym innym postępowaniu sądowym, administracyjnym czy sądowno-administracyjnym jest uzależnione od uregulowań prawnych. Innymi słowy, nie ma ani ogólnej (systemowej) podstawy statuującej taką możliwość (lub obowiązek), jak też nie można jej nawet wywodzić pośrednio z innych regulacji, a tym bardziej z utrwalonej praktyki sądowej lub pozasądowej. Choć literalnie można byłoby (przynajmniej w niektórych aspektach) rozważać, że taką podstawę stanowi ustawa z 17.2.2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1703 ze zm.), rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 910/2014 z 23.7.2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (Dz.Urz. UE L Nr 257, s. 73) lub ustawa z 6.8.2010 r. o dowodach osobistych (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1753) [J. Gołaczyński, w: J. Gołaczyński (red.), *Postępowanie cywilne w czasie pandemii. E-doręczenia, rozprawa zdalna, posiadzenia niejawne, składanie pism procesowych*, Warszawa 2022, s. 1 i n.], to jednak dotychczasowa praktyka interpretacyjna wymaga konkretnego uregulowania w ustawie z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1568 ze zm.).

Uregulowania
prawne

Rozdział 1. Składanie pism procesowych elektronicznie...

Wprowadzenie
przepisów

Od około 30 lat takie przepisy są wprowadzane do KPC, a ostatnio także do ustawy ustrojowej sądownictwa. Najczęściej ich wejście w życie wiąże się z długim *vacatio legis*. Wcale nierzadko są one również nowelizowane. Pandemia covid-19 wywołała natomiast potrzebę pilnego zastosowania środków komunikacji elektronicznej w postępowaniu cywilnym, zwłaszcza w zakresie rozpraw zdalnych i doręczeń elektronicznych. Te epizodyczne rozwiązania ustawowe dostosowujące reguły postępowania cywilnego w opisanych wyżej obszarach stały się wzorcem dla docelowych unormowań zawartych w KPC.

Sposoby
stosowania
komunikacji
elektronicznej

Możliwość stosowania komunikacji elektronicznej jest przy tym wyrażana na różne sposoby. Dominuje ocena, że czynności dokonuje się „za pośrednictwem systemu teleinformatycznego”. Dawniej w KPC często występowały pojęcia „elektroniczna” postać czynności, a nawet „droga elektroniczna”.

Pierwsza
nowelizacja
w postępowaniu
rozpoznawczym

W zakresie wnoszenia pism procesowych „elektronicznie” to pierwszą regulacją w postępowaniu rozpoznawczym była ustawa z 24.5.2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 48, poz. 554 ze zm.). Przepis art. 125 KPC przewidywał, że „jeżeli przepis szczególny tak stanowi pisma procesowe wnosi się na urzędowych formularzach lub na elektronicznych nośnikach informatycznych”. Ciekawe jest to, że norma tego przepisu nigdy nie został wdrożona [J. Gołaczyński, Elektroniczne czynności procesowe, Elektroniczny Biuletyn CBKE 2004, Nr 4; M. Leśnia, B. Pabin, Doręczanie, protokół i przesłuchanie elektroniczne w procesie cywilnym, Elektroniczny Biuletyn CBKE 2004, Nr 3; A. Kościółek, Elektroniczne czynności procesowe, Kraków 2012, s. 175 i n; zob. także S. Kotecka, w: J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), Informatyzacja postępowania cywilnego. Teoria i praktyka, Warszawa 2016, s. 28 i in.]. Należy odnotować zatem, że pierwotnie, sposobem cyfryzacji wnoszenia pism procesowych było wykorzystanie elektronicznych nośników danych. Dopiero nowelizacja KPC z 4.9.2008 r. wprowadziła zmianę art. 125 § 2 KPC i zastąpiło pojęcie „elektroniczne nośniki informatyczne” na „elektroniczne nośniki danych”, co wynikało jedynie ze zmiany wprowadzonej w InformPodPublU oraz do-

Rozdział 1. Składanie pism procesowych elektronicznie...

dano możliwość wnoszenia pism procesowych „za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej” [pojęcie z art. 2 pkt 5 ustawy z 18.7.2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1513 ze zm.) – środki komunikacji elektronicznej – rozwiązania techniczne, w tym urządzenia teleinformatyczne i współpracujące z nimi narzędzia programowe, umożliwiające indywidualne porozumiewanie się na odległość przy wykorzystaniu transmisji danych między systemami teleinformatycznymi, a w szczególności pocztę elektroniczną].

Kolejna zmiana z 9.1.2009 r. wprowadzająca elektroniczne postępowanie upominawcze od 1.1.2010 r. zmieniła art. 125 § 2 i 4 KPC w ten sposób, że brzmiał on: „pisma procesowe wnosi się na urzędowych formularzach lub za pomocą systemu teleinformatycznego (drogą elektroniczną) lub na elektronicznych nośnikach danych”. Przy tej okazji zmieniono także art. 126 § 5 i 6 KPC dotyczący podpisu, którym opatruje się pisma wnoszone za pośrednictwem systemu teleinformatycznego w ten sposób, że podpisem elektronicznym, którym miały być opatrywane pisma procesowe miały być podpis, o którym mowa w art. 3 pkt 1 obecnie nieobowiązującej ustawy z 18.9.2001 r. o podpisie elektronicznym (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 262). Chodziło o „podpis elektroniczny rozumiany jako „dane w postaci elektronicznej, które wraz z innymi danymi, do których zostały dołączone lub z którymi są logicznie powiązane, służą do identyfikacji osoby składającej podpis elektroniczny”.

Nowelizacją KPC z 16.9.2011 r. (ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. Nr 233, poz. 1381) zmieniono art. 125 § 2¹ KPC w ten sposób, że otrzymał on brzmienie: „pisma wnosi się za pomocą systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe (drogą elektroniczną). Jeżeli przepis szczególny przewiduje, że pisma wnosi się wyłącznie drogą elektroniczną, pisma niewniesione tą drogą nie wywołują skutków jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu” (zrezygnowano z wnoszenia pism na elektronicznych nośnikach danych).

Kolejną modyfikację przepisów odnoszących się do składania pism procesowych wprowadziła ustawa z 15.1.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych in-

Zmiana wprowadzająca elektroniczne postępowanie upominawcze

Nowelizacja z 16.9.2011 r.

Modyfikacja przepisów w noweli KPC z 15.1.2015 r.

Rozdział 1. Składanie pism procesowych elektronicznie...

nych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 218), która weszła w życie z dniem 1.7.2016 r. Dokonano zmiany art. 125 § 2¹ i 3¹ i art. 126 § 2 i 6 KPC w ten sposób, że w miejsce pojęcia „droga elektroniczna” wprowadzono pojęcie „system teleinformatyczny oraz zmieniono art. 126 § 5 KPC w ten sposób, że: „pisma opatruje się bezpiecznym podpisem elektronicznym (art. 3 pkt 2 PodpElektroU według którego bezpieczny podpis elektroniczny to podpis elektroniczny, który: 1) jest przyporządkowany wyłącznie do osoby składającej ten podpis, 2) jest sporządzany za pomocą podlegających wyłącznej kontroli osoby składającej podpis elektroniczny bezpiecznych urządzeń służących do składania podpisu elektronicznego i danych służących do składania podpisu elektronicznego, 3) jest powiązany z danymi, do których został dołączony, w taki sposób, że jakakolwiek późniejsza zmiana tych danych jest rozpoznawalna) lub podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP” (rozporządzenie Ministra Cyfryzacji z 29.6.2020 r. w sprawie profilu zaufanego i podpisu zaufanego, t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 2551 ze zm.).

Istotną zmianą regulacji elektronicznego postępowania upominawczego była nowelizacja z 10.5.2013 r. (ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, Dz.U. z 2013 r. poz. 654). Na jej podstawie dodano art. 505^{29a} KPC wprowadzając ograniczenie w dochodzeniu roszczeń w tym postępowaniu odrębnym jedynie do roszczeń pieniężnych, których wymagalność powstała w okresie 3 lat przed dniem wniesienia pozwu [więcej *G. Bar*, w: *J. Gołaczyński, D. Szostek* (red.), *Informatyzacja postępowania cywilnego. Teoria i praktyka*, Warszawa 2016, s. 236]. Jednocześnie nałożono na powoda obowiązek podawania w pozwie (art. 505³² KPC) Nr PESEL lub NIP powoda i pozwanego; Nr KRS lub Nr z innego rejestru lub ewidencji [*G. Bar*, w: *J. Gołaczyński, D. Szostek* (red.), *Informatyzacja postępowania cywilnego*, s. 245; *P. Telenga*, w: *A. Jakubecki* (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 668]. Zmiana ta wynikała z konieczności jednoznacznej identyfikacji stron w postępowaniu sądowym. Została wprowadzona także w postępowaniu rozpoznawczym ogólnym, z tym że co do Nr PESEL pozwanego będącego osobą fizyczną nie było potrzeby podawania w pozwie tego numeru, a jedynie wskazanie danych pozwalających na jego ustalenie przez sąd. Sądy zostały zaopatrzone w aplikację po-

Istotne zmiany
w nowelizacji
z 10.5.2013 r.

Rozdział 1. Składanie pism procesowych elektronicznie...

zwalającą na dostęp do bazy PESEL i przez to mogły i mogą samodzielnie identyfikować tożsamość osoby fizycznej w tej bazie.

Kamieniem milowym w informatyzacji postępowania cywilnego była wielowątkowa nowelizacja KPC oraz innych ustaw, wprowadzona nowelą z 15.1.2015 r., która weszła w życie od 1.7.2016 r. Nawiązując do modelu wprowadzonego ustawą z 10.7.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 1311 ze zm.) wprowadzono regulację, że pisma niewniesione za pośrednictwem systemu teleinformatycznego nie wywołują skutków jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu; o skutkach należy pouczyć pozwanego przed wniesieniem pisma do sądu [*S. Kotecka, w: J. Gołaczyński, D. Szostek (red.)*, Informatyzacja postępowania cywilnego, s. 27 i n.].

Od 8.9.2016 r., a zatem, z chwilą wejścia w życie ustawy z 10.7.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 1311 ze zm.) nastąpiły kolejne zmiany polegające na przeniesieniu wielu przepisów z rozdziału regulującego elektroniczne postępowanie upominawcze do przepisów ogólnych [*J. Gołaczyński*, Informatyzacja postępowania cywilnego po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 7.7.2019 r., w: *K. Flaga-Gieruszewska, J. Gołaczyński, D. Szostek (red.)*, E-sąd, E-finanse, E-praca, Warszawa 2020, s. 1–15; *J. Gołaczyński*, Kierunki informatyzacji postępowania cywilnego po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 4.7.2019 r., *MoP* 2020, Nr 7, s. 349–355; *S. Kotecka, w: J. Gołaczyński, D. Szostek (red.)*, Informatyzacja postępowania cywilnego, s. 27 i n.]. Jak widać, ustawodawca postanowił wykorzystać model wykształcony w ramach elektronicznego postępowania upominawczego jako wzorzec dla regulacji ogólnej, w zakresie wnoszenia pism procesowych elektronicznie, doręczeń elektronicznych, orzeczeń elektronicznych. W nowelizacji KPC z lipca 2015 r. nadal pisma procesowe wnoszone za pośrednictwem systemu teleinformatycznego na podstawie art. 126 § 5 KPC i w elektronicznym postępowaniu upominawczym nie musiałyby być podpisywane bezpiecznym podpisem elektronicznym, weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu. Uchylono także art. 505³¹ KPC z tego powodu,

Nowelizacja KPC jako przełom informatyzacji postępowania cywilnego

Zmiany przenoszące przepisy z rozdziału regulującego elektroniczne postępowanie upominawcze do przepisów ogólnych

Rozdział 1. Składanie pism procesowych elektronicznie...

że jego treść przeniesiono do przepisu art. 165 § 4 KPC. Ostatnia zmiana w elektronicznym postępowaniu upominawczym wprowadzona została ustawą z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469 ze zm.) polegającą na rezygnacji z kontynuacji postępowania po odmowie wydania nakazu lub po wniesieniu sprzeciwu [Ł. Goździaszek, w: J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Warszawa 2019, s. 412 i n.]. Nadto zmieniono art. 505³², poprzez uchylenie jego § 4.

I tak, dotychczasowa art. 505³² § 4 KPC stanowiła, że wraz z pozwem powód mógł złożyć wniosek o umorzenie postępowania w przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty lub uchylenia nakazu zapłaty. Możliwość taka istniała od 1.3.2017 r. Rozwiązanie to miało zapobiec sytuacjom, w którym sprawa jest przekazywana z e-sądu (sądu rozpoznającego sprawy w elektronicznym postępowaniu upominawczym) do sądu właściwości ogólnej, mimo że powód nie jest zainteresowany jej prowadzeniem poza elektronicznym postępowaniem upominawczym.

Największym mankamentem wprowadzonej możliwości złożenia wniosku o umorzenie postępowania była właśnie niemożność jego skutecznego złożenia na wypadek wniesienia przez pozwanego sprzeciwu i utraty mocy przez nakaz zapłaty. W gruncie rzeczy to na wypadek takiej sytuacji powód byłby najmocniej zainteresowany złożeniem z góry wniosku o umorzenie [zob. postulaty w tym zakresie Ł. Goździaszek, Kierunki zmian elektronicznego postępowania upominawczego, w: E. Galewska, S. Kotecka (red.), Księga pamiątkowa z okazji X-lecia Centrum Badań Problemów Prawnych i Ekonomicznych Komunikacji Elektronicznej i studenckiego koła naukowego – Blok Prawa Komputerowego, 2012 r., Wrocław 2012, s. 105–117; Ł. Goździaszek, Rozwój elektronicznego postępowania, w: J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), Informatyzacja postępowania cywilnego. Komentarz, Warszawa 2016, s. 20–23; Ł. Goździaszek, w: J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r., s. 416]. Przepisy dotyczące wniosku o warunkowe umorzenie postępowania stały się bezprzedmiotowe

Wniosek o umorzenie zamiast przekazania sprawy z e-sądu

w sytuacji wprowadzenia zasady niekontynuowania elektronicznego postępowania upominawczego, stąd ich uchylenie. W nowym stanie prawnym w przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty (art. 505³³ KPC w brzmieniu nadanym ZmKPC19) lub jego uchylenia (art. 505³⁴ § 1–2 KPC w brzmieniu nadanym ZmKPC19) zawsze dochodzić będzie do umorzenia postępowania, zatem wniosek powoda byłby zbędny. Inaczej patrząc na ZmKPC19, można stwierdzić, że w przedmiotowych sytuacjach stan prawny zmienił się w taki sposób, że to, co do tej pory było jedynie na wniosek, odtąd będzie z urzędu [Ł. Goździaszek, w: J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r., s. 416]. Nadto w art. 505³⁴ § 1 KPC w brzmieniu nadanym ZmKPC19 podtrzymuje stosowanie na gruncie elektronicznego postępowania upominawczego tzw. fikcji doręczenia. Jedynym warunkiem jej zastosowania jest, aby adres, pod którym pozostawiono zawiadomienia o przesyłce (tzw. awiza), był zgodny z adresem ujawnionym w rejestrze PESEL. Dodać należy, że pozew w elektronicznym postępowaniu upominawczym powinien zawierać PESEL pozwanego (art. 505³² § 1 pkt 1 KPC). Z uwagi na odwołanie się do numeru PESEL wnioskować należy, że mechanizm, o jakim mowa w nowym art. 505³⁴ § 1 KPC, w brzmieniu nadanym ZmKPC19 ma zastosowanie jedynie w odniesieniu do osób fizycznych, gdyż tylko one posiadają ten numer. W przypadku doręczeń do innych podmiotów przesyłkę faktycznie również odbiera osoba fizyczna, ale nie jest ona jej bezpośrednim adresatem (nie jest pozwanym, ponieważ pozwanym jest podmiot, będący jednostką organizacyjną), stąd nie wydaje się trafne uznanie PESEL-u takiej osoby jako właściwego dla zastosowania art. 505³⁴ § 1 KPC w brzmieniu nadanym ZmKPC19. Jednak zażalenie zastosowania jedynie do pozwanych będących osobami fizycznymi nie wydaje się uzasadnione z perspektywy celowościowej [Ł. Goździaszek, w: J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r., s. 418].

W końcu, dotychczasowe brzmienie art. 505³⁶ KPC określało, że w sytuacji gdy prawidłowo wniesiono sprzeciw, nakaz zapłaty tracił moc w całości, a sąd przekazywał sprawę do sądu według właściwości ogólnej. W takim przypadku nie pobierało się opłaty uzupełniającej od pozwu. Obecnie, wniesienie sprzeciwu powoduje

Koszty przy przekazaniu sprawy do sądu według właściwości ogólnej

umorzenie postępowania. W przeciwieństwie jednak do dawnego stanu prawnego umorzenie może być częściowe, a nie zawsze dotyczyć całości sprawy niezależnie od zakresu zaskarżenia. Natomiast, gdy w terminie 3 miesięcy od dnia wydania postanowienia o umorzeniu elektronicznego postępowania upominawczego powód wnieśli pozew przeciwko pozwanemu o to samo roszczenie w postępowaniu innym niż elektroniczne postępowanie upominawcze, skutki prawne, które ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa, następują z dniem wniesienia pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym (art. 505³⁷ § 2 KPC w brzmieniu nadanym ZmKPC19). W nowym stanie prawnym mechanizm został tak skonstruowany, że powód nie będzie mógł skorzystać z przywileju nieuiszczenia całości opłaty od pozwu w razie ponownego wniesienia sprawy do sądu. Zgodnie z art. 505³⁷ § 1 KPC w brzmieniu nadanym ZmKPC19 w przypadku umorzenia postępowania każda ze stron ponosi koszty procesu związane ze swym udziałem w sprawie. W razie jednak wniesienia po umorzeniu przez powoda pozwu przeciwko pozwanemu o to samo roszczenie w postępowaniu innym niż elektroniczne postępowanie upominawcze (zgodnie z art. 505³⁷ § 2 KPC w brzmieniu nadanym ZmKPC19), na żądanie stron sąd, rozpoznając sprawę, uwzględni koszty poniesione przez strony w elektronicznym postępowaniu upominawczym (art. 505³⁷ § 2 KPC w brzmieniu nadanym ZmKPC19).

Największe znaczenie dla informatyzacji postępowania cywilnego ma nadal ZmKPC(2), która weszła w życie z 8.9.2016 r. Ostatecznie wprowadzono regulację art. 125 § 2¹ KPC w brzmieniu: „Jeżeli przepis szczególny tak stanowi albo dokonano wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, pisma w tej sprawie wnosi się wyłącznie za pośrednictwem tego systemu. Pisma niewniesione w ten sposób nie wywołują skutków jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu. Sąd poucza o tych skutkach wnoszącego pismo”.

Kolejne zmiany w tym zakresie wprowadzono ZmKPC2019. I tak, możliwość złożenia oświadczenia o wyborze wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego została wprowadzona do KPC, omawianą już wyżej nowelizacją z 2015 r. Jednak w art. 20 ZmKPC2015(2) przewidziano regulację epizodyczną,

Nowelizacja mająca największe znaczenie dla informatyzacji postępowania cywilnego

Utrwalenie fakultatywnej elektronicznej pism procesowych

Rozdział 1. Składanie pism procesowych elektronicznie...

na podstawie której w „okresie 3 lat od wejścia w życie tej ustawy, dokonanie wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe oraz dalsze wnoszenie tych pism za pośrednictwem tego systemu jest dopuszczalne, jeżeli ze względów technicznych, leżących po stronie sądu, jest to możliwe”. Celem zatem tego rozwiązania legislacyjnego było zapewnienie odpowiedniego czasu na utworzenie i sukcesywne wdrożenie systemu teleinformatycznego obsługującego postępowania sądowe (tzw. elektronicznego biura podawczego). Przepis ten, w zakresie „dalszego wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego”, umożliwiał tymczasowe wdrożenia systemu w celach testowych z opcją ewentualnej rezygnacji z tego pilotażu przed upływem 3-letniego okresu. Jednakże pomimo upływu blisko 3 lat od wejścia w życie ZmKPC2015(2) (czyli od 8.9.2016 r.) nie udało się ustanowić tego systemu, a zbliżający się termin jego wdrożenia (9.9.2019 r.) zrodził konieczność wprowadzenia zmian. Uznano zatem, że regulacja uzależniająca dokonanie wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu od możliwości technicznych leżących po stronie sądu będzie miała charakter uniwersalny, a nie epizodyczny i zostanie zamieszczona w przepisach KPC. Z tego względu w art. 6 ZmKPC19 uchylono art. 20 ZmKPC15.

Stąd też przepis art. 125 § 2^{1a} KPC w brzmieniu ustalonym ZmKPC19 różni się od treści cytowanego wyżej przepisu epizodycznego. Nie zawiera on żadnego ograniczenia czasowego, co oznacza, że aktualnie obowiązujące przepisy nie wyznaczają żadnego terminu na utworzenie i wdrożenie tzw. elektronicznego biura podawczego.

W art. 125 § 2^{1a} KPC w brzmieniu nadanym ZmKPC19 użyto zwrotu „jeżeli z przyczyn technicznych leżących po stronie sądu, jest to możliwe”. W doktrynie zgłoszono w tym zakresie zastrzeżenie językowe przepis ten bowiem przewiduje, że pewne czynności są „możliwe z przyczyn technicznych leżących po stronie sądu”. Sformułowanie to zostało zaczerpnięte z przepisu art. 125 § 2³ KPC, w którym również jest mowa o przyczynach technicznych, ale ten ostatni przepis jest odmiennie zredagowany „z przyczyn technicznych (...) nie jest możliwe” i nie rodzi takich zastrzeżeń. Z tego względu może być mylący ten fragment przepisu, który odwołuje się do dalszego wnoszenia pism za pośrednictwem tego systemu. Należy przyjąć, że ten

Brak wyznaczonego terminu na utworzenie i wdrożenie

Wątpliwości interpretacyjne klauzuli „możliwości techniczne” biura podawczego

fragment przepisu nadal umożliwia tzw. pilotażowe (okresowe) wdrożenie systemu w celu jego przetestowania i na tym wyczerpuje się jego rola. Nie powinien być on rozumiany w ten sposób, że wnoszący pismo, który wybrał wnoszenie pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, może w razie awarii tego systemu skutecznie wnieść pismo w postaci tradycyjnej (papierowej). Takiemu podejściu sprzeciwia się przepis art. 125 § 2¹ KPC w brzmieniu nadanym ZmKPC15(2), z którego wynika, że jeżeli dokonano wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, pisma procesowe w tej sprawie wnosi się wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, a pisma niewniesione za pośrednictwem systemu teleinformatycznego nie wywołują skutków prawnych, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu, o czym sąd poucza wnoszącego pismo. Należy też mieć na uwadze art. 125 § 2³ KPC, który stanowi, że jeżeli z przyczyn technicznych leżących po stronie sądu nie jest możliwe wniesienie pisma za pośrednictwem systemu teleinformatycznego w wymaganym terminie, stosuje się przepisy art. 168–172 KPC [I. Kunicki, Skutki proceduralne awarii systemu teleinformatycznego, Przegląd Prawa Egzekucyjnego 2018, Nr 4, s. 4–27; M. Uliasz, w: A. Marciniak (red.), Elektroniczacja sądowego postępowania egzekucyjnego, w Polsce, Sopot 2015, s. 307]. Należy przyjąć, że przepis art. 125 § 2³ KPC stanowi *lex specialis* wobec art. 125 § 2^{1a} KPC w brzmieniu nadanym ZmKPC19. Wątpliwości tych udałoby się uniknąć, gdyby treść komentowanego przepisu wprost wskazywała na relację wobec art. 125 § 2³ KPC.

W końcu należy wskazać, że przepis ten posługuje się sformułowaniem, że „dokonanie wyboru wnoszenia pism procesowych (...) oraz dalsze wnoszenie pism procesowych” jest dopuszczalne, jeżeli z przyczyn technicznych, leżących po stronie sądu, jest to możliwe. Zatem, jeżeli względy techniczne pozwalają na obsłużenie jednego typu lub kategorii spraw, to tylko w tym zakresie w danym sądzie odbywa się komunikacja drogą elektroniczną. Oznacza to, że treść art. 125 § 2^{1a} KPC w brzmieniu nadanym ZmKPC19 umożliwia wnoszenie pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego np. jedynie dla postępowań gospodarczych lub w sprawach rodzinnych w danym sądzie, a w innych postępowaniach komunikacja odbywać się może dalej „na papierze”. W efekcie możliwe jest systematyczne

uruchamianie usług świadczonych drogą elektroniczną przez sądy dla obywateli w oparciu o analizę, dla jakich spraw ten typ komunikacji przyczyni się do realnego usprawnienia i przyspieszenia postępowania. Idąc dalej, należy przyjąć, że art. 125 § 2^{1a} KPC w brzmieniu nadanym ZmKPC19 referuje nie tylko do typu spraw, lecz także do typu dokumentów, np. w oparciu o ten przepis możliwym jest złożenie określonego pisma procesowego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowania sądowe, natomiast w pozostałym zakresie postępowanie toczyć się będzie dalej „na papierze”. Wnoszenie pism za pośrednictwem systemu jest uzależnione właśnie od przyczyn technicznych leżących po stronie sądu. Tym samym, jeżeli jakiś fragment komunikacji z sądem może odbywać się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, to tylko w tym zakresie realizowane jest wnoszenie doręczenia elektronicznego, czego przykładem jest wniosek o przeprowadzenie tzw. rozprawy odmiejscowionej w trybie art. 151 § 2 KPC. Względy techniczne umożliwiają jedynie wniesienie tego wniosku z podpisem zgodnym z 126 § 5 KPC przy wykorzystaniu usługi udostępnionej na Portalu Informacyjnym Sądów Powszechnych. Jeżeli w sprawie nie występują po obu stronach pełnomocnicy zawodowi, to po stronie sądu pojawi się obowiązek wydruku i doręczenia pisma drugiej stronie. Odpowiedź na wniosek przesyłana jest wnioskodawcy drogą elektroniczną. W pozostałym zakresie natomiast w sprawie komunikacja z sądem odbywa się „na papierze”, gdyż jest to podyktowane właśnie wspomnianymi „względami technicznymi”. Dzięki elastycznemu sformułowaniu opisany przepis umożliwi w przyszłości poszerzenie zakresu komunikacji elektronicznej w takim zakresie, aby zapewniało to efektywne usprawnienie postępowania i nie spowodowało dla sądów nowych, dodatkowych, kosztownych i czasochłonnych obowiązków, które mogłyby się pojawić z koniecznością obsłużenia całości postępowania wyłącznie w postaci elektronicznej z konsekwencjami związanymi z procesem skanowania i drukowania, gdyby konieczne byłoby zachowanie hybrydowości [M. Uliasz, w: J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Legalis 2019, kom. do art. 125].

Rozdział 1. Składanie pism procesowych elektronicznie...

Zmiany w zakresie doręczeń elektronicznych

Duże zmiany zaszły także w zakresie doręczeń elektronicznych. I tak, w ustawie z 9.1.2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 26, poz. 156 ze zm.) w zakresie doręczeń elektronicznych, wprowadzono przepis art. 131¹, który regulował doręczenia elektroniczne. Chociaż w elektronicznym postępowaniu upominawczym (od 1.1.2010 r.) i w postępowaniu rejestrowym (od 1.1.2007 r.) już obowiązywało doręczenie pism sądowych na konto w systemie teleinformatycznym.

Wprowadzenie elektronicznych doręczeń pism procesowych

Nowelizacją ZmKPC2015 dokonano modyfikacji art. 131¹ (weszła w życie od 1.7.2016 r.). I tak, zgodnie z ówczesnym przepisem pismo doręcza się elektronicznie (za pośrednictwem systemu teleinformatycznego), gdy wnoszący wniośł pismo za pośrednictwem tego systemu. Datą doręczenia jest moment elektronicznego potwierdzenia odbioru, a w jego braku skutek doręczenia następuje po upływie 14 dni od dnia umieszczenia pisma w systemie (wydano także rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 20.10.2015 r. w sprawie trybu i sposobu dokonywania doręczeń elektronicznych, t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 452 ze zm.). Kolejna zmiana została wprowadzona do art. 131¹ KPC na mocy ZmKPC2015(2) jednocześnie wprowadzając także możliwość dokonywania bezpośredniego pism procesowych pomiędzy pełnomocnikami profesjonalnymi za pośrednictwem systemu teleinformatycznego w trybie art. 132 KPC i potwierdzenie odbioru pism sądowych według art. 142 KPC. Jednocześnie w tej ostatniej nowelizacji wprowadzono także art. 149¹ KPC, który przewiduje doręczenie w inny sposób niż według sposobów doręczeń przewidzianych w rozdziale 2 o terminie posiedzenia jawnego.

Doręczenia bezpośrednie pełnomocników

Pewną już jedynie modyfikacją modelu doręczeń bezpośrednich omówionych wyżej, została wprowadzona ZmKPC2019 (weszła w życie od 7.11.2019 r.) doręczenie bezpośrednio pełnomocników może być realizowane za pośrednictwem adresu poczty elektronicznej lub faksu (art. 132 § 1³ KPC), o ile pełnomocnicy wnieśli o taki sposób doręczeń.

Przeniesienie rozwiązań dotyczących rozpraw zdalnych i doręczeń elektronicznych do ustaw procesowych

Ustawą z 7.7.2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1860) ustawodawca postanowił przenieść powyższe rozwiązania odnoszące się do rozpraw zdalnych, doręczeń elektro-

nicznych do ustaw procesowych, czyli do KPC, KPK oraz innych ustaw. I tak w art. 9 KPC uchylono w § 1 zdanie trzecie i dodano po § 1–1¹. Nowy § 1¹ art. 9 przewiduje, że „Przeglądanie akt sprawy oraz udostępnianie stronom odpisów, kopii lub wyciągów z akt sprawy może się odbywać za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe, zwanego dalej «systemem teleinformatycznym» albo systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 53da § 1 ustawy z 27.7.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 334 ze zm.) zwanego dalej «portalem informacyjnym». Zmiana ta odnosi się do systemu teleinformatycznego wykorzystywanego do chwili pandemii Covid-19 do uzyskiwania informacji o sprawie, a w czasie pandemii na podstawie ustawy z 2.3.2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 764 ze zm.), ale także do doręczeń pism sądowych pełnomocnikom profesjonalnym [G. Karaś, A. Zalesińska, w: J. Gołaczyński (red.), *Postępowanie cywilne w czasie pandemii. E-doręczenia, rozprawa zdalna, posiedzenia niejawne, składanie pism procesowych*, Warszawa 2022, s. 25–63]. Przepis ten wyraźnie odróżnia pojęcie „systemu teleinformatycznego” obsługującego postępowanie sądowe dającego możliwość, zgodnie z art. 125 i 131¹ KPC składanie pism procesowych oraz dokonywanie doręczeń elektronicznych w postępowaniu cywilnym, od pojęcia „system teleinformatyczny”, o którym mowa w art. 53da PrUSP zwanym portalem informacyjnym. Zmiana, dokonana ZmKPC2023(2) ma na celu wprowadzenie do ustawy procesowej doręczania pism sądowych pełnomocnikom za pośrednictwem portalu informacyjnego. W tym celu ustawodawca dokonał także zmiany ustawy w art. 131^{1a} oraz 142 § 1 KPC.

Na mocy ZmKPC2023(2) wprowadzono do KPC art. 131^{1a} stanowiący, że w sytuacji niemożności doręczenia za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, sąd doręcza adwokatowi, radcy prawnemu, rzecznikowi patentowemu lub Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej pisma sądowe poprzez umieszczenie ich treści w Portalu Informacyjnym. Jednakże ten sposób doręczenia nie odnosi się do pism, które podlegają doręczeniu wraz z odpisami pism procesowych stron lub innymi dokumentami nie pochodzą-

Portal Informacyjny
jako substytut
e-doręczeń pism
sądowych

Rozdział 1. Składanie pism procesowych elektronicznie...

cymi od sądu. Jak widać, ustawodawca przeniósł z art. 15zsz KoronawirusU rozwiązania dotyczące doręczeń elektronicznych. Pewną istotną różnicą w nowym art. 131^{1a} KPC jest to, że dopuszczane będzie doręczenie przez Portal Informacyjny również kopii pism procesowych stron lub innych dokumentów niepochodzących od sądu w postaci elektronicznej, o ile sąd będzie taką kopią dysponował. Natomiast, podobnie jak w KoronawirusU wskazano, że datą doręczenia jest data zapoznania się przez odbiorcę z pismem umieszczonym w Portalu Informacyjnym. W przypadku braku zapoznania się pismo uznaje się za doręczone po upływie 14 dni od dnia umieszczenia pisma w Portalu Informacyjnym w sposób umożliwiający uzyskanie przez odbiorcę dokumentu potwierdzającego doręczenie. Jednocześnie przewidziano, że przewodniczący zarządzi odstąpienie od doręczenia pisma za pośrednictwem Portalu Informacyjnego, jeżeli dokonanie doręczenia w taki sposób jest niemożliwe ze względu na charakter pisma, w szczególności, jeżeli zachodzi potrzeba wydania stronie uwierzytelnionego odpisu orzeczenia lub tytułu wykonawczego. Kontynuacją regulacji odnoszącej się do doręczeń elektronicznych jest zmiana w art. 142 § 1 KPC, który stanowi, że doręczenie pisma jest potwierdzane przez odbiorcę: pisemnie; za pośrednictwem systemu teleinformatycznego operatora pocztowego, o którym mowa w art. 131 § 1 KPC dokumentem uzyskanym z systemu teleinformatycznego; dokumentem uzyskanym z Portalu Informacyjnego. To powoduje, że pozyskanie przez sąd informacji o doręczeniu pism sądowych doręczanych tradycyjnie za pośrednictwem operatora pocztowego następuje przez system teleinformatyczny tego operatora. W sądach istnieje bowiem możliwość ustalenia za pośrednictwem systemu teleinformatycznego Poczty Polskiej pisma sądowego w tym systemie. Sąd ma dostęp do tego systemu (EPO – elektroniczne potwierdzenie odbioru). Natomiast w przypadku doręczenia elektronicznego z art. 131¹ KPC potwierdzenie odbioru następuje przez dokument uzyskany z tego systemu i podobnie rzecz się ma z dokumentem uzyskanym z systemu teleinformatycznego zwanego portalem informacyjnym.

Ustawodawca w uzasadnieniu ZmKPC2023(2) (druk sejmowy Nr 3216, Sejm IX Kadencji) podkreślił, że doręczenia przez Portal Informacyjny są obligatoryjne, o ile nie zachodzi koniecz-

ność doręczenia za pośrednictwem jednego z dedykowanych systemów teleinformatycznych, o których mowa w art. 131¹ KPC. I tak, odrębne zasady doręczenia w postępowaniu rejestrowym przewiduje ustawa z 26.1.2018 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 398 ze zm.), która stała się podstawą do utworzenia Portalu Rejestrów Sądowych [<https://prs.ms.gov.pl/> (dostęp: 16.1.2026 r.)] i wprowadzenia związanych z tym zmian w postępowaniu rejestrowym oraz funkcjonowaniu KRS-u, obejmujących również obligatoryjność wymiany dokumentów online pomiędzy stroną postępowania rejestrowego a KRS-em. W postępowaniu rejestrowym przed sądem rejestrowym o wpis do KRS-u, od 1.3.2021 r. (jeżeli czynności w postępowaniu rejestrowym realizowane są za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe strona składa wnioski za pośrednictwem tego systemu, z wyłączeniem środków zaskarżenia rozpoznawanych przez SN). W tym postępowaniu nie ma zastosowania przepis art. 125 § 2⁴ KPC (nie można zrezygnować z drogi elektronicznej w kontakcie z sądem). Doręczenia dokonywane są na podstawie art. 131¹ § 1 KPC. Nie stosuje się art. 131¹ § 2¹ KPC, nie ma jednak możliwości zrezygnować z doręczeń elektronicznych, podobnie jak w elektronicznym postępowaniu upominawczym i elektronicznym postępowaniu wieczystoksięgowym. W ustawie z 6.12.2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadłużonych (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1584) w art. 19 pkt 30, dokonano zmiany art. 220 PrUpad. Obecnie ust. 2 tego przepisu przewiduje, że pisma oraz postanowienia, o których mowa w ust. 1, doręcza się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe. Zastosowanie będzie miał zatem przepis art. 131¹ § 2 KPC. Doręczeń pism oraz postanowień za pośrednictwem systemu teleinformatycznego nie będzie się stosowało do doręczeń dokonywanych osobom, o których mowa w art. 216aa ust. 1 PrUpad. Osoby, o których mowa w art. 216aa ust. 1, mogą bowiem dokonać wyboru doręczenia elektronicznego, jeżeli wniosły pismo za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe. Oświadczenie o rezygnacji z wyboru doręczenia elektronicznego jest skuteczne w odniesieniu do pism, które zostały umieszczone w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe po zło-

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl